

**EIROPAS SAVIENĪBAS
PADOME**

**Briselē, 2010. gada 30. martā (12.04)
(OR. en)**

8157/10

**Starpiestāžu lieta:
2010/0065 (COD)**

**DROIPEN 30
MIGR 36**

PRIEKŠLIKUMS

Sūtītājs: Eiropas Komisija

Saņemšanas datums: 2010. gada 29. marts

Temats: Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ar kuru atceļ Pamatlēmumu 2002/629/TI

Pielikumā ir pievienots priekšlikums, ko direktors *Jordi AYET PUIGARNAU* kungs ar pavadvēstuli ir nosūtījis Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāram *Pierre de BOISSIEU* kungam.

Pielikumā: COM(2010) 95 galīgā redakcija

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 29.3.2010
COM(2010)95 galīgā redakcija

2010/0065 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA

**par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ar kuru atceļ
Pamatlēmumu 2002/629/TI**

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

1.1. Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Cilvēku tirdzniecība tiek uzskatīta par vienu no smagākajiem noziegumiem visā pasaulē, tā ir rupjš cilvēktiesību pārkāpums, verdzības mūsdienu izpausme un ārkārtīgi ienesīga organizētās noziedzības nodarbe. Tā sastāv no personu vervēšanas, pārvadāšanas vai saņemšanas, lietojot piespiešanu, maldus vai viltu ekspluatācijas nolūkā, tostarp seksuālās un darba ekspluatācijas, piespiedu darba, turēšanas kalpībā vai cita veida ekspluatācijas, kā arī orgānu izņemšanas nolūkā.

Tādēļ reakcijai uz cilvēku tirdzniecību jābūt stingrai un vērstai uz šā noziedzīgā nodarījuma novēršanu, saukšanu pie atbildības par to un uz cietušo aizsardzību.

1.2. Vispārīgais konteksts

Vairākas ES dalībvalstis ir ievērojamas galvenās galamērķa valstis cilvēku tirdzniecībai no trešām valstīm. Turklāt ir pierādījumi, ka cilvēku tirdzniecības plūsmas pastāv arī ES iekšienē. Balstoties uz pieejamiem rādītājiem, ir pamats secināt, ka katru gadu vairāki simti tūkstošu cilvēku tiek ievesti pārdošanai ES vai tiek pārdoti ES zonas iekšienē.

Neapšaubāmi, cilvēku tirdzniecības galvenais pamatcēlonis ir sociālā neaizsargātība. Neaizsargātības pamatā ir ekonomiskie un sociālie faktori, piemēram, nabadzība, dzimumu diskriminācija, bruņoti konflikti, vardarbība ģimenē, nelabvēlīgas ģimenes un personīgi apstākļi, piemēram, vecums vai veselības stāvoklis vai invaliditāte. Šādu neaizsargātību izmanto starptautiskie organizētās noziedzības tīkli, lai veicinātu migrāciju un līdz ar to smagi ekspluatētu cilvēkus, pielietojot spēku, draudus, piespiešanu vai dažādus ļaunprātīgas izmantošanas veidus, piemēram, parādu verdzību. Būtībā viens no galvenajiem dzinējspēkiem ir lielais ienesīgums. Otrs būtisks dzinējspēks ir pieprasījums pēc seksuāliem pakalpojumiem un lēta darbaspēka.

1.3. Spēkā esošie noteikumi šā priekšlikuma jomā

1989. gadā pieņemtās ANO Konvencijas par bērnu tiesībām mērķis ir aizsargāt bērnus pret visu veidu seksuālo izmantošanu un seksuālu vardarbību. Šis pienākums attiecas arī uz seksuālo izmantošanu un vardarbību pret bērniem saistībā ar cilvēku tirdzniecību.

2000. gadā ANO pieņēma Palermo Protokolu par cilvēku, it īpaši sievietes un bērnu, tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to; šis protokols papildina ANO Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību. Šis protokols bija pirmais visaptverošais starptautiskais tiesību akts, ar kuru pievērsās cilvēku tirdzniecībai. 2009. gada martā protokolu ratificēja 24 ES dalībvalstis, bet atlikušās trīs to ir parakstījušas. Eiropas Kopiena protokolu ir parakstījusi un apstiprinājusi.

Eiropas Padomes Konvencija par cīņu pret cilvēku tirdzniecību ir visaptverošs un saskanīgs pamats, kas aptver novēršanu, sadarbību starp dažādiem procesa dalībniekiem, cietušo aizsardzību un palīdzību tiem, kā arī pienākumu atzīt cilvēku tirdzniecību par krimināli sodāmu nodarījumu. Minēto pasākumu īstenošana radītu ievērojamus uzlabojumus.

Konvenciju ir ratificējušas 16 ES dalībvalstis. Vēl 10 dalībvalstis ir to parakstījušas un pašlaik veic ratificēšanu.

Pamatlēmums par cilvēku tirdzniecības apkarošanu tika pieņemts 2002. gada 19. jūlijā, reaģējot uz plaši atzīto nepieciešamību ES līmenī pievērsties smagajam noziedzīgajam nodarījumam – cilvēku tirdzniecībai. Komisija 2006. gada maijā pieņēma ziņojumu par pamatlēmuma īstenošanu.

Direktīvā 2004/81/EK ir paredzēta palīdzība un uzturēšanās tiesības cietušajām personām, kas ir trešo valstu valstspiederīgie. Komisija 2010. gadā sniegs ziņojumu par Direktīvas 2004/81/EK īstenošanu un apsvērs atbilstīgus pasākumus, lai pastiprinātu aizsardzību, ko dalībvalstis piedāvā cietušajiem.

1.4. Atbilstība pārējiem Savienības politikas virzieniem un mērķiem

Cīņa pret visu veidu vardarbību uz dzimuma pamata, tostarp cilvēku tirdzniecību, ir neatņemama apņemšanās sastāvdaļa, ko Komisija izvirzījusi Ceļvedī sieviešu un vīriešu līdztiesībā¹. Cīņa pret bērnu tirdzniecību ir iekļauta arī stratēģijā par bērnu tiesībām². Mērķis cīnīties pret cilvēku tirdzniecību un palīdzēt cietušajiem ir saskanīgs ar noteikumiem, kas ietverti Padomes Pamatlēmumā 2001/220/TI par cietušo statusu kriminālprocesā³ un Padomes Direktīvā 2004/81/EK par uzturēšanās atļaujām⁴, kurā tiek risināti imigrācijas jautājumi un kura attiecas vienīgi uz trešo valstu valstspiederīgajiem. Visus šajā direktīvā ietvertos noteikumus piemēro tiktāl, ciktāl uz attiecīgo jautājumu neattiecas iepriekšminētā direktīva. Mērķis cīnīties pret cilvēku tirdzniecību ir saskanīgs arī ar Padomes Direktīvu 2004/80/EK par kompensāciju noziegumos cietušajiem, kuras mērķis ir atvieglot piekļuvi kompensācijai pārrobežu situācijās⁵, un ar Pamatlēmumu 2008/841/TI par cīņu pret organizēto noziedzību⁶. Cilvēku tirdzniecība ir iekļauta to noziedzīgo nodarījumu sarakstā, par kuriem paredzēta nodošana saskaņā ar Eiropas apcietināšanas orderi, kā noteikts Padomes Pamatlēmumā 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi⁷. Iepriekš minētie mērķi ir pilnīgi saskanīgi ar šiem tiesību aktiem, kā arī ar Eiropas Padomes Konvenciju par cīņu pret cilvēku tirdzniecību un Eiropola un *Eurojust* pilnvarām.

Jebkurā šajā jomā veiktajā Savienības rīcībā jāievēro pamattiesības un principi, kas jo īpaši atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (ES hartā) un Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (*ECHR*). Dalībvalstīm, īstenojot Savienības tiesību aktus, jāievēro šīs tiesības un principi.

¹ Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai – Ceļvedis sieviešu un vīriešu līdztiesībā 2006-2010, SEC(2006)275, COM(2006)92.

² Komisijas paziņojums – Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām – SEC(2006) 888, SEC(2006) 889, COM(2006) 367.

³ Padomes 2001. gada 15. marta Pamatlēmums par cietušo statusu kriminālprocesā (2001/220/TI) (OV L 82, 22.3.2001, 1. lpp.).

⁴ Padomes Direktīva 2004/81/EK (2004. gada 29. aprīlis) par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībās, kas veicina nelegālo imigrāciju, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm (OV L 261, 6.8.2004., 85. lpp.).

⁵ Padomes Direktīva 2004/80/EK (2004. gada 29. aprīlis) par kompensāciju noziegumos cietušajiem (OV L 261, 6.8.2004., 15. lpp.).

⁶ Padomes Pamatlēmums 2008/841/TI par cīņu pret organizēto noziedzību (OV L 300, 11.11.2008., 42. lpp.).

⁷ Padomes Pamatlēmums (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūram starp dalībvalstīm (OV L 190, 18.7.2002.).

Šis priekšlikums tika padziļināti pārbaudīts, lai pārliecinātos, ka tā noteikumi ir pilnīgā saskaņā ar pamattiesībām un jo īpaši cilvēka cieņu, spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai sodīšanas aizliegumu, verdzības un piespiedu darba aizliegumu, bērnu tiesībām, tiesībām uz brīvību un drošību, vārda un informācijas brīvību, personas datu aizsardzību, tiesībām uz tiesību efektīvu aizsardzību un taisnīgu tiesu un tiesiskuma principu un noziedzīgo nodarījumu un sodu samērīguma principu.

Īpaša uzmanība tika veltīta ES hartas 5. panta 3. punktam, kurā tiek nepārprotami aizliegta cilvēku tirdzniecība. Turklāt svarīgs bija arī ES hartas 24. pants, jo daudzi cilvēku tirdzniecībā cietušie ir bērni. Noteikumiem par cietušo aizsardzību un palīdzību tiem ir pozitīva ietekme uz pamattiesībām. Tiesības uz aizsardzību pret verdzību, piespiedu darbu un kalpību ir atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Šajā sakarā ir būtiskas arī cietušo tiesības uz rūpīgu, objektīvu, efektīvu un ātru izmeklēšanu; šīs tiesības tiktu padarītas iedarbīgas, lielākā mērā atzīstot cietušo lomu kriminālprocesā.

Iespējama negatīva ietekme, palielinot cietušā lomu kriminālprocesā, varētu rasties, ja šo lomu palielinātu tā, ka tas apdraudētu apsūdzētā procesuālās tiesības, jo īpaši tiesības uz taisnīgu tiesu (ES hartas 47. pants) un tiesības uz aizstāvību (ES hartas 48. pants). Taču Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir skaidri noteikusi principus, kā saskaņot attiecīgās apsūdzētā un cietušā tiesības. Tādējādi tiesību uz aizstāvību pilnīga ievērošana ir panākta, rūpīgi izstrādājot tiesību akta teksta projektu, kas ir pamatā atbilstīgai īstenošanai dalībvalstīs.

Vajadzības gadījumā, lai atbalstītu dalībvalstu centienus izpildīt šīs direktīvas prasības, var atbilstoši izmantot finansēšanas iespējas, kas pieejamas Eiropas Savienības līmenī.

2. Apspriešanās ar ieinteresētajām personām un ietekmes novērtējums

2.1. Apspriešanās ar ieinteresētajām personām

2.1.1. Apspriešanās metodes, galvenās mērķnozāres un vispārīgs konsultācijās iesaistīto personu raksturojums

Atsaucoties uz Padomes lūgumu izvērtēt ES plāna īstenošanu⁸, Komisija 2007. gada decembrī nosūtīja dalībvalstīm anketu. Atbildēja 23 dalībvalstis un Norvēģija. Rezultāti tika iestrādāti Komisijas darba dokumentā, kuru pieņēma 2008. gada 17. oktobrī⁹.

Tika sarīkotas trīs konsultatīvās sanāksmes, lai izstrādātu ietekmes novērtējuma projektu. Ekspertu grupa jautājumos par cilvēku tirdzniecību tikās 2008. gada 2. un 3. oktobrī un pēc plašām apspriedēm nāca klajā ar rakstisku atzinumu. 2008. gada 7. oktobrī notika konsultatīva sanāksme, kurā piedalījās eksperti no dažādām jomām, tostarp valdībām, tiesībaizsardzības iestādēm, NVO, starptautiskajām organizācijām un universitātēm. Dalībniekiem tika lūgts iesniegt rakstiskus komentārus, un vairāki eksperti to arī izdarīja. 2008. gada 17. oktobrī notika sanāksme ar dalībvalstu pārstāvjiem.

⁸ ES plāns par labāko praksi, standartiem un procedūrām cilvēku tirdzniecības apkarošanai un novēršanai (OV C 311, 9.12.2005., 1. lpp.).

⁹ ES plāna par labāko praksi, standartiem un procedūrām cilvēku tirdzniecības apkarošanai un novēršanai īstenošanas izvērtēšana un pārraudzība – COM (2008) 657.

2.1.2. Kopsavilkums par viedokļiem un tas, kā tie ņemti vērā

- Eiropas Komisijas ekspertu grupa jautājumos par cilvēku tirdzniecību savā rakstiskajā atzinumā norādīja šādus vadošos principus, proti, ka katrā valstī ir vajadzīgs adekvāts tiesiskais regulējums, cilvēktiesībām jāpiešķir īpaši svarīgas lomas statuss, jāsteno vienota, koordinēta un integrēta pieeja, lai valdības politiku cilvēku tirdzniecības jomā saistītu ar migrācijas politiku, jāievēro bērnu tiesības, jāveicina pētniecība par cilvēku tirdzniecību un jāuzrauga cilvēku tirdzniecības apkarošanas politikas ietekme.
- Daudzas ieinteresētās personas piekrita, ka nepieciešami īpaši noteikumi, kuru mērķis būtu stiprināt izmeklēšanu un saukšanu pie kriminālatbildības. Kopumā tika uzsvērtas palīdzības pasākumu būtiskā loma.
- Ieinteresētajām personām bija pretrunīgi viedokļi jautājumā par īpaša pienākuma ieviešanu - noteikt, ka krimināli sodāmi ir klienti, kuri apzināti izmanto pārdotas personas seksuālos pakalpojumus. Vairākas dalībvalstis norādīja, ka jebkurā gadījumā šādam noteikumam nebūtu jābūt saistošam.

2.2. Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana

Neatkarīgu ekspertu atzinums nebija vajadzīgs.

2.3. Ietekmes novērtējums SEC(2009)358 un ietekmes novērtējuma kopsavilkums SEC(2009)359

Saistībā ar iepriekšējo 2009. gada 25. marta priekšlikumu pamatlēmumam, kura mērķis bija efektīvāk novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību un labāk aizsargāt cietušos, tika izskatīti dažādi politikas risinājumi.

- 1. politikas risinājums. ES līmenī netiek veikti jauni pasākumi

ES neveiktu nekādu rīcību, lai apkarotu cilvēku tirdzniecību, bet dalībvalstis var turpināt Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku tirdzniecību parakstīšanu un ratificēšanu.

- 2. politikas risinājums. Netiek veikti likumdošanas pasākumi

Pamatlēmums 2004/629/TI netiktu grozīts. Varētu ieviest nelegislatīvus pasākumus tādās jomās kā cietušo atbalsta programmas, uzraudzība, preventīvie pasākumi galamērķa valstīs, preventīvie pasākumi izcelsmes valstīs, mācības un sadarbība tiesībsardzības jomā.

- 3. politikas risinājums. Jauni tiesību akti par saukšanu pie kriminālatbildības, cietušo atbalsta, novēršanas un uzraudzības jomās

Tiktu pieņemts jauns leģislatīvs akts, kurā būtu ietverti spēkā esošā pamatlēmuma noteikumi, kā arī daži Eiropas Padomes konvencijas noteikumi un papildu elementi. Konkrēti, jaunajā pamatlēmumā būtu ietverti noteikumi tādās jomās kā materiālās krimināltiesības, jurisdikcija un saukšana pie kriminālatbildības, cietušo tiesības kriminālprocesā, palīdzība cietušajiem, īpaši aizsardzības pasākumi bērniem, novēršana un uzraudzība.

- 4. politikas risinājums. Jauni tiesību akti (kā 3. risinājumā) + nelegislatīvi pasākumi (kā 2. risinājumā)

- Tiktu pieņemts jauns leģislatīvs akts, kurā būtu iestrādāts spēkā esošais pamatlēmums un iekļauti jauni noteikumi. Jauno leģislatīvo aktu papildinātu ar neleģislatīviem pasākumiem, jo īpaši tiem, kas noteikti 2. risinājumā.
- Pēc ekonomiskās ietekmes, sociālās ietekmes un ietekmes uz pamattiesībām analīzes jāsecina, ka labākā pieeja problēmai ir 3. un 4. risinājums, ar kuriem pilnībā būtu jāsasniedz noteiktie mērķi. Vēlamais risinājums būtu 4. risinājums.
- Komisija veica ietekmes novērtējumu, ko paredzēts pievienot iepriekšējam 2009. gada 25. marta priekšlikumam pamatlēmumam par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, kurš ir *mutatis mutandis* izmantojams arī šim direktīvas priekšlikumam. Tā kā šajā paskaidrojuma rakstā minētais priekšlikums direktīvai pēc satura būtībā ir identisks iepriekšējam priekšlikumam pamatlēmumam, līdzšinējo ietekmes novērtējumu joprojām var uzskatīt par derīgu arī jaunajam priekšlikumam. Ziņojums par ietekmes novērtējumu ir pieejams šādā tīmekļa vietnē:

http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2009_en.htm#jls.

3. PRIEKŠLIKUMA JURIDISKIE ASPEKTI

3.1. Ierosināto pasākumu kopsavilkums

Jaunajā direktīvā papildus pašreizējā pamatlēmuma noteikumiem tiktu iekļauti šādi jauni elementi.

3.1.1. Materiālo krimināltiesību noteikumi

- Definīcija
- Atbildību pastiprinoši apstākļi un sodi
- Sodu nepiemērošana cietušajam.

3.1.2. Jurisdikcija un saukšana pie kriminālatbildības

- Plašāks un saistošāks ekstrateritoriālās jurisdikcijas regulējums
- Izmeklēšanas līdzekļi.

3.1.3. Palīdzība un atbalsts cietušajiem

- Mehānismu izveide agrīnai identificēšanai un palīdzībai cietušajiem
- Palīdzības standarts, tostarp piekļuve nepieciešamai ārstēšanai, konsultēšanai un psihologa palīdzībai
- Īpaši pasākumi bērniem.

3.1.4. Cietušo aizsardzība kriminālprocesā

- Īpaša attieksme, lai novērstu turpmāku kaitējumu

- Aizsardzība, pamatojoties uz riska novērtējumu
- Juridiskās konsultācijas un pārstāvība, tostarp nolūkā pieprasīt kompensāciju.

3.1.5. *Novēršana*

- Rīcība nolūkā veicināt to, ka samazinās pieprasījums pēc seksuāliem pakalpojumiem un lēta darbaspēka
- Mācības
- Tādu personu atzīšana par krimināli sodāmām, kas izmanto kādas personas pakalpojumus, zinot, ka šī persona ir cilvēku tirdzniecībā cietušais.

3.1.6. *Uzraudzība*

- Valstu ziņotāju vai tamlīdzīgu mehānismu izveide.

3.2. **Priekšlikuma pievienotā vērtība salīdzinājumā ar Eiropas Padomes 2005. gada Konvenciju par cīņu pret cilvēku tirdzniecību**

Priekšlikums ir balstīts uz Eiropas Padomes konvenciju un izmanto tādu pašu visaptverošu pieeju, ietverot novēršanu, saukšanu pie kriminālatbildības, cietušo aizsardzību, kā arī uzraudzību. Turklāt priekšlikumā ir šādi galvenie pievienotās vērtības elementi.

- Precīzi noteikts sodu apmērs, kas ir atbilstīgs noziedzīgo nodarījumu smagumam (4. pants).
- Plašāki un saistošāki noteikumi par ekstrateritoriālo jurisdikciju, kas uzliek dalībvalstīm pienākumu saukt pie kriminālatbildības tos valstspiederīgos un pastāvīgos iedzīvotājus, kuri ir izdarījuši cilvēku tirdzniecības nodarījumu ārpus attiecīgās dalībvalsts teritorijas (9. pants).
- Plašāka darbības joma noteikumam par sodu nepiemērošanu cietušajiem par to, ka tie bijuši iesaistīti kriminālās darbībās, neatkarīgi no tā, kādus nelikumīgus līdzekļus izmantojuši cilvēku tirgotāji (6. pants).
- Augstāka līmeņa palīdzība cietušajiem, jo īpaši attiecībā uz medicīnisko aprūpi (10. pants).
- Īpaši aizsardzības pasākumi cilvēku tirdzniecības dēļ cietušajiem bērniem (12. līdz 14. pants).
- Turklāt līdzīga satura noteikumu iekļaušana ES *acquis* parāda priekšrocības, ko nodrošina stingrāki ierobežojumi, kurus nosaka ES tiesiskā kārtība, konkrēti, tūlītēja stāšanās spēkā un īstenošanas uzraudzība.

3.3. **Juridiskais pamats**

Līguma par Eiropas Savienības darbību 82. panta 2. punkts un 83. panta 1. punkts.

4. SUBSIDIARITĀTES PRINCIPS

Dalībvalstis vienas pašas nevar pienācīgi sasniegt priekšlikuma mērķus šādu iemeslu dēļ.

Lai sasniegtu šos mērķus, cīņai pret cilvēku tirdzniecību nepieciešami saskaņoti dalībvalstu pasākumi, kā arī koordinācija starptautiskā līmenī. Starp dažādām dalībvalstīm vērojamas atšķirības tiesiskajā režīmā traucē saskaņot pasākumus un kavē starptautisko tiesībaizsardzību un tiesu iestāžu sadarbību.

Priekšlikuma mērķus var labāk sasniegt ar Eiropas Savienības mēroga rīcību šādu iemeslu dēļ.

Ar šo priekšlikumu dalībvalstu materiālās krimināltiesības un procesuālie noteikumi tiks tuvināti plašākā apmērā nekā ar pašreizējo pamatlēmumu. Tam būs pozitīva ietekme uz starptautisko tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbību, kā arī uz cietušo aizsardzību un palīdzību tiem. Tādējādi priekšlikums ir saskaņā ar subsidiaritātes principu.

5. PROPORCIONALITĀTES PRINCIPS

Priekšlikums atbilst proporcionalitātes principam, jo tas aprobežojas ar prasību minimumu minēto mērķu sasniegšanai Eiropas līmenī, bet nepārsniedz šā mērķa sasniegšanai vajadzīgo.

6. JURIDISKO INSTRUMENTU IZVĒLE

Ierosinātais tiesību akts: direktīva.

Lai uzlabotu sadarbību krimināllietās, cīņā pret cilvēku tirdzniecību ir vajadzīga dalībvalstu krimināltiesisko normatīvo aktu tuvināšana. Šai nolūkā Līgumā ir īpaši paredzēts pieņemt vienīgi direktīvas..

7. IETEKME UZ BUDŽETU

Priekšlikums neietekmē ES budžetu.

8. PAPILDU INFORMĀCIJA

8.1. Spēkā esošo tiesību aktu atcelšana

Pieņemot priekšlikumu, tiks atcelti spēkā esošie tiesību akti.

8.2. Teritoriālā darbības joma

Priekšlikums būs adresēts dalībvalstīm. Par attiecīgās direktīvas piemērošanu Apvienotajai Karalistei, Īrijai un Dānijai lems saskaņā ar Līgumam par Eiropas Savienības darbību pievienoto protokolu (Nr. 21 un Nr. 22) noteikumiem.

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA

**par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ar kuru atceļ
Pamatlēmumu 2002/629/TI**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību, un jo īpaši tā 82. panta 2. punktu un 83. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu¹⁰,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu¹¹,

pēc leģislatīvā akta projekta iesniegšanas valstu parlamentiem,

rīkojoties saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Cilvēku tirdzniecība ir smags noziedzīgs nodarījums, kas bieži tiek pastrādāts organizētās noziedzības ietvaros, un tā ir rupjš cilvēktiesību pārkāpums, ko nepārprotami aizliedz Eiropas Savienības Pamattiesību harta.
- (2) Eiropas Savienība ir apņēmusies novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību un aizsargāt cilvēku tirdzniecībā cietušo personu tiesības. Šajā nolūkā tika pieņemts Padomes 2002. gada 19. jūlija Pamatlēmums 2002/629/TI par cilvēku tirdzniecības apkarošanu¹² un ES plāns par labāko praksi, standartiem un procedūrām cilvēku tirdzniecības apkarošanai un novēršanai (2005/C 311/01)¹³. Līdztekus tam ES veic pasākumus trešās valstīs, kas ir cietušo pārvietošanas izcelsmes valstis; šo pasākumu mērķis jo īpaši ir palielināt informētību, mazināt neaizsargātību, sniegt atbalstu un palīdzēt cietušajiem, cīnīties pret cilvēku tirdzniecības pamatcēloņiem un sniegt atbalstu valstīm atbilstošu tiesību aktu izstrādei cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā. Turklāt saukšana pie kriminālatbildības koordinācija lietās par cilvēku tirdzniecību tiks atvieglota, pieņemot Padomes Pamatlēmumu 2009/948/TI par jurisdikcijas īstenošanas konfliktu novēršanu un atrisināšanu kriminālprocesā¹⁴.

¹⁰ OV C ..., . lpp.

¹¹ OV C ..., . lpp.

¹² OV L 203, 1.8.2002., 1. lpp.

¹³ OV C 311, 9.12.2005., 1. lpp.

¹⁴ OV L 328, 15.12.2009., 42. lpp.

- (3) Šajā direktīvā tiek pieņemta integrēta un visaptveroša pieeja cīņai pret cilvēku tirdzniecību. Šīs direktīvas galvenie mērķi ir stingrāka novēršana, saukšana pie kriminālatbildības un cietušo tiesību aizsardzība. Bērni ir neaizsargātāki, un tāpēc ir lielāks risks, ka tie varētu kļūt par cilvēku tirdzniecībā cietušajiem. Piemērojot šīs direktīvas noteikumus, atbilstoši Eiropas Savienības Pamattiesību hartai un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijai par bērna tiesībām¹⁵ pirmkārt jāņem vērā bērna intereses.
- (4) ANO 2000. gada Protokols par cilvēku tirdzniecības, jo sevišķi tirdzniecības ar sievietēm un bērniem, novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to¹⁶ un Eiropas Padomes 2005. gada Konvencija par cīņu pret cilvēku tirdzniecību ir būtiski pasākumi starptautiskās sadarbības veicināšanā cīņai pret cilvēku tirdzniecību¹⁷.
- (5) Lai cīnītos pret nesenām tendencēm cilvēku tirdzniecībā, ar šo direktīvu pieņem plašāku koncepciju par to, kas būtu uzskatāms par cilvēku tirdzniecību, nekā Pamatlēmumā 2002/629/TI, un tādēļ tajā ietver ekspluatācijas papildu izpausmes. Šīs direktīvas kontekstā piespiedu ubagošana uzskatāma par piespiedu darbu vai pakalpojumu sniegšanu, kā definēts Starptautiskās Darba organizācijas 1930. gada 29. jūnija Konvencijā par piespiedu darbu (Nr. 29). Tādējādi ekspluatācija ubagošanas nolūkos ietilpst cilvēku tirdzniecības definīcijas piemērošanas jomā tikai tad, ja ir realizēti visi piespiedu darba vai pakalpojumu elementi. Ņemot vērā atbilstīgo judikatūru, tas, cik vērā ņemama ir piekrišana sniegt šādu pakalpojumu, būtu jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi. Tomēr, ja ir iesaistīts bērns, varbūtēja piekrišana nekad nebūtu jāuzskata par vērā ņemamu. Termins "izmantošana kriminālās darbībās" būtu jāsaprot kā personas izmantošana *inter alia* kabatu zādzībās, veikalu apzagšanā un citās līdzīgās nodarbēs, par ko paredzēti sodi un kas saistītas ar finansiālu ieguvumu. Šī definīcija ietver arī cilvēku tirdzniecību orgānu izņemšanas nolūkos, kas var būt saistīta ar orgānu tirdzniecību un ir rupjš cilvēka cieņas un fiziskās integritātes pārkāpums.
- (6) Šajā direktīvā noteikto sodu apmērs atspoguļo to, ka dalībvalstīs pieaug satraukums par cilvēku tirdzniecības palielināšanos. Ņemot vērā noziedzīgā nodarījuma smagumu, šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt ES sodu turpmāku saskaņošanu un augstāku apmēru. Ja konkrētos apstākļos nodarījums ir izdarīts, piemēram, pret cietušo, kas bijis īpaši neaizsargāts, sodam ir jābūt bargākam. Šīs direktīvas kontekstā par īpaši neaizsargātām personām būtu jāuzskata vismaz bērni un pieaugušie, kas nozieguma izdarīšanas brīdī bijuši īpaši neaizsargāti grūtniecības, veselības stāvokļa vai invaliditātes dēļ. Ja noziegums ir īpaši smags, piemēram, ja ir bijusi apdraudēta cietušā dzīvība vai nodarījums ietvēris smagu vardarbību vai nodarījis nopietnu kaitējumu cietušajam, tas jāatspoguļo ar īpaši bargu sodu. Ja saskaņā ar šo direktīvu tiek izdarīta atsauce uz nodošanu, minētā atsauce jāinterpretē atbilstoši 2002. gada 13. jūnija

¹⁵ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par bērnu tiesībām, kas ar Ģenerālās Asamblejas 1989. gada 20. novembra Rezolūciju 44/25 ir pieņemta un atvērta parakstīšanai, ratificēšanai un lai pievienotos.

¹⁶ Apvienoto Nāciju Organizācijas Protokols par cilvēku, it īpaši sieviešu un bērnu, tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to, kurš papildina ANO Konvenciju pret pārnacionālo organizēto noziedzību, kas sastādīts 2000. gadā Palermo.

¹⁷ Eiropas Padomes konvencija par cīņu pret cilvēku tirdzniecību, kas sastādīta Varšavā 16.5.2005., *Council of Europe Treaty Series* N. 197.

Pamatlēmumam 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm¹⁸.

- (7) Saskaņā ar attiecīgo dalībvalstu tiesību sistēmu pamatprincipiem cilvēku tirdzniecībā cietušie būtu jāaizsargā no saukšanas pie kriminālatbildības un sodīšanas par tādām noziedzīgām darbībām kā viltotu dokumentu izmantošana vai noziedzīgi nodarījumi, kas noteikti tiesību aktos par prostitūciju vai imigrāciju, ja viņi tikuši piespiesti veikt minētās darbības, kas ir tiešas sekas tam, ka viņi pakļauti cilvēku tirdzniecībai. Minētās aizsardzības mērķis ir aizsargāt cietušo personu cilvēktiesības, lai nepieļautu to, ka viņi atkārtoti kļūst par kādā noziedzīgā nodarījumā cietušajiem, un mudināt viņus iesaistīties kriminālprocesā kā lieciniekiem pret nodarījumu izdarītājiem. Šis aizsardzības līdzeklis neizslēdz saukšanu pie kriminālatbildības vai sodīšanu par nodarījumiem, ko persona ir izdarījusi vai kuros piedalījusies tīši.
- (8) Lai nodrošinātu ar cilvēku tirdzniecību saistītu pārkāpumu sekmīgu izmeklēšanu un saukšanu pie kriminālatbildības, tās uzsākšanai nevajadzētu būt atkarīgai no nodarījumā cietušā paziņojuma vai sūdzības. Saukšanai pie kriminālatbildības vajadzētu būt iespējamai pietiekami ilgu laika posmu pēc tam, kad cietušais kļuvis pilngadīgs. Tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonām un prokuroriem ir jābūt atbilstoši apmācītiem – arī nolūkā uzlabot starptautisko tiesībaizsardzību un tiesu iestāžu sadarbību. Tiem, kuri atbildīgi par minēto nodarījumu izmeklēšanu un saukšanu pie kriminālatbildības, jābūt arī pieejamiem tādiem izmeklēšanas līdzekļiem, ko izmanto organizētās noziedzības lietās, kā saziņas pārtveršana, slepena uzraudzība, tostarp elektroniska uzraudzība, banku kontu pārraudzība vai cita veida finanšu izmeklēšana.
- (9) Lai nodrošinātu tādu starptautisku noziedzīgu grupējumu efektīvu saukšanu pie kriminālatbildības, kuru darbības centrs atrodas kādā no dalībvalstīm un kuri nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību trešās valstīs, būtu jānosaka jurisdikcija attiecībā uz nodarījumiem, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību, gadījumos, kad nodarījuma izdarītājs ir tās valstspiederīgais vai pastāvīgais iedzīvotājs un nodarījums ir izdarīts ārpus minētās dalībvalsts teritorijas. Līdzīgi būtu jānosaka arī jurisdikcija gadījumos, kad cietušais ir kādas dalībvalsts valstspiederīgais vai pastāvīgais iedzīvotājs vai nodarījums ir izdarīts tādas juridiskas personas labā, kas dibināta kādas dalībvalsts teritorijā, bet nodarījums ir izdarīts ārpus minētās dalībvalsts teritorijas.
- (10) Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvā 2004/81/EK par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībās, kas veicina nelegālo imigrāciju, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm¹⁹, paredzēta uzturēšanās atļaujas izsniegšana tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri, bet Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā²⁰ regulē to, ka tiek īstenotas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, tostarp aizsardzību pret izraidīšanu, savukārt šajā direktīvā tiek noteikti īpaši aizsardzības pasākumi visiem cilvēku tirdzniecībā cietušajiem. Tādējādi šī direktīva neattiecas uz to uzturēšanās nosacījumiem dalībvalstu teritorijā.

¹⁸ OV L 190, 18.7.2002., 1. lpp.

¹⁹ OV L 261, 6.8.2004., 19. lpp.

²⁰ OV L 158, 30.4.2004., 77. lpp.

- (11) Cilvēku tirdzniecībā cietušajiem jābūt iespējai efektīvi īstenot savas tiesības. Tādēļ cietušajiem vajadzētu būt pieejamai palīdzībai un atbalstam pirms kriminālprocesa sākuma, tā laikā un atbilstošu laiku pēc tā beigām. Lai palīdzība un atbalsts būtu efektīvs, tas jāsniedz informēti un ar savstarpēju piekrišanu, garantējot cietušā piekrišanu paraugu ņemšanai, lai konstatētu slimības, vai citiem atbalsta pasākumiem. Palīdzībai un atbalstam būtu jāietver vismaz minimāls pasākumu kopums, kas ir vajadzīgi, lai nodrošinātu viņiem iespēju atgriezties normālā dzīvē un atbrīvoties no saviem tirgotājiem. Minēto pasākumu praktiskajā īstenošanā, balstoties uz individuālu novērtējumu, ko veic saskaņā ar valsts procedūrām, būtu jāņem vērā attiecīgās personas apstākļi un vajadzības. Personai būtu jāsniedz palīdzība un atbalsts, tiklīdz ir norādes, ka tā varētu būt pārdota, neatkarīgi no tā, vai šī persona vēlas būt par liecinieku. Palīdzība būtu jāsniedz bez nosacījumiem un vismaz tik ilgi, līdz kompetentās iestādes ir pieņēmušas galīgo lēmumu par nogaidīšanas periodu un uzturēšanās atļauju, vai arī atzinušas, ka šī persona ir cilvēku tirdzniecībā cietusi. Ja pēc identifikācijas procesa pabeigšanas vai nogaidīšanas perioda beigām tiek uzskatīts, ka attiecīgā persona nevar pretendēt uz uzturēšanās atļauju vai cita veida likumīgu uzturēšanos valstī, attiecīgajai dalībvalstij nav pienākuma turpināt sniegt minētajai personai palīdzību un atbalstu, balstoties uz šo direktīvu. Vajadzības gadījumā palīdzība un atbalsts būtu jāturpina atbilstošu laiku pēc kriminālprocesa, piemēram, ja medicīniskā aprūpe turpinās nozieguma smagu fizisku vai psiholoģisku sekas dēļ vai ja liecību dēļ kriminālprocesā ir apdraudēta cietušā drošība.
- (12) Ar Padomes 2001. gada 15. marta Pamatlēmumu 2001/220/TI par cietušo statusu kriminālprocesā²¹ ir noteikts cietušo tiesību kopums kriminālprocesā, tostarp tiesības uz aizsardzību un kompensāciju. Turklāt cilvēku tirdzniecībā cietušajiem būtu jānodrošina piekļuve juridiskām konsultācijām un juridiskajai pārstāvībai, tostarp kompensācijas pieprasīšanas nolūkos. Juridisko konsultāciju mērķis ir nodrošināt, lai cietušie saņemtu informāciju un padomus par dažādajām iespējām, ko tie var izmantot. Vismaz tajos gadījumos, kad cietušajam nav pietiekamu finanšu līdzekļu, juridiskās konsultācijas un juridiskā pārstāvība būtu jānodrošina bez maksas atbilstoši dalībvalstu iekšējām procedūrām. Tā kā cietušajiem bērniem jo īpaši varētu nebūt minēto līdzekļu, praksē juridiskās konsultācijas un juridiskā pārstāvība viņiem būtu bez maksas. Turklāt, balstoties uz individuālu riska novērtējumu, ko veic saskaņā ar valsts procedūrām, cietušajiem būtu jābūt aizsargātiem pret atriebību, iebiedēšanu un pret risku tikt vēlreiz izmantoti tirdzniecībā.
- (13) Cilvēku tirdzniecībā cietušie, kuri jau ir cietuši no vardarbības un pazemojošas izturēšanās, kas parasti ietver seksuālu izmantošanu, izvarošanu, izturēšanos, kas atgādina pakļaušanu verdzībā, un orgānu izņemšanu, būtu jāaizsargā no atkārtota kaitējuma un turpmākām traumām kriminālprocesā. Šai nolūkā pret cilvēku tirdzniecībā cietušajiem kriminālizmeklēšanā un tiesas procesā būtu jāsaņem viņu individuālajām vajadzībām atbilstoša ārstēšana. Veicot individuālo vajadzību izvērtējumu, būtu jāņem vērā tādi apstākļi kā upuru vecums, grūtniecība, veselības stāvoklis, invaliditāte un citi personīgie apstākļi, kā arī to noziedzīgo darbību, kurām cietušais bijis pakļauts, fiziskās un psiholoģiskās sekas. Par to, vai piemērot ārstēšanu un kā to darīt, jālemj katrā gadījumā atsevišķi saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto pamatojumu, tiesiskās diskrecijas noteikumiem, praksi un nostādņēm.

²¹ OV L 82, 22.3.2001., 1. lpp.

- (14) Papildus pasākumiem, kas pieejami visiem cilvēku tirdzniecībā cietušajiem, visām dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka īpaša palīdzība, atbalsts un aizsardzības pasākumi ir pieejami cietušiem bērniem. Šie pasākumi būtu jānodrošina, ievērojot bērna intereses un saskaņā ar ANO Konvenciju par bērnu tiesībām. Gadījumos, kad pastāv neskaidrības par cilvēku tirdzniecībai pakļautas personas vecumu un ir iemesls domāt, ka šī persona ir jaunāka par 18 gadiem, minētā persona būtu jāuzskata par bērnu, un tai ir jāsaņem tūlītēja palīdzība, atbalsts un aizsardzība. Palīdzības un atbalsta pasākumi cietušajiem bērniem būtu jāvērs uz to fizisko un psiholoģisko izveseļošanu un ilgstoša risinājuma rašanu attiecīgajai personai. Tā kā cietušais bērns ir pēc iespējas ātrāk no jauna jāiekļauj sabiedrībā, šajā risinājumā būs obligāti jāietver tiesības iegūt izglītību. Ņemot vērā to, ka cilvēku tirdzniecībā cietušie bērni ir īpaši neaizsargāti, būtu jābūt pieejamiem papildu aizsardzības pasākumiem, lai aizsargātu tos kriminālizmeklēšanā un tiesas procesā veiktajās iztaujāšanās.
- (15) Dalībvalstīm būtu jāizveido un/vai jānostiprina politika, lai novērstu cilvēku tirdzniecību, tostarp pasākumi, lai ar pētniecības, informācijas, izpratnes vairošanas un izglītības palīdzību veicinātu to, ka samazinās pieprasījums, kas ir pamatā visiem ekspluatācijas veidiem, un pasākumi, lai mazinātu risku, ka cilvēki varētu kļūt par tirdzniecības upuriem. Šādās iniciatīvās dalībvalstīm jāpieņem uz dzimumu balstīta perspektīva un uz bērnu tiesībām balstīta pieeja. Amatspersonām, kas varētu nonākt saskarē ar cilvēku tirdzniecībā cietušajiem vai potenciāliem cietušajiem, jānodrošina atbilstošas mācības, lai tās varētu identificēt cietušās personas un strādāt ar tām. Šis pienākums nodrošināt mācības īpaši attiektos uz policistiem, robežsargiem, darba inspektoriem, veselības aprūpes personālu un konsulārajiem darbiniekiem, bet atkarībā no vietējiem apstākļiem varētu attiekties arī uz citām valsts amatpersonu grupām, kuras savā darbā varētu saskarties ar cilvēku tirdzniecībā cietušajiem.
- (16) Direktīvā 2009/52/EK (2009. gada 18. jūnijs), ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi²², noteikti sodi darba devējiem, kas nodarbina dalībvalstīs trešo valstu valstspiederīgos, kuri uzturas nelegāli un kuri, kaut arī nav apsūdzēti vai notiesāti par cilvēku tirdzniecību, izmanto kādas personas darbu vai pakalpojumus, zinot, ka šī persona ir cilvēku tirdzniecībā cietušais. Papildus tam dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja noteikt sankcijas pret visām personām, kas izmanto cietušā pakalpojumus, zinot, ka šī persona ir cilvēku tirdzniecībā cietušais. Šāda plašāka kriminālatbildības piemērošana varētu attiekties uz darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas legāli, un ES dalībvalstu valstspiederīgos, kā arī uz personām, kas pērk seksuālos pakalpojumus no jebkura cilvēku tirdzniecībā cietušā neatkarīgi no tā valstspiederības.
- (17) Dalībvalstīs būtu jāizveido valstu pārraudzības sistēmas, kā piemēram, valstu ziņotāji vai līdzvērtīgi mehānismi, tādā veidā, kā tās uzskata par piemērotu atbilstoši to iekšējai struktūrai, un ņemot vērā nepieciešamo minimālo struktūru un noteiktos uzdevumus, lai izvērtētu cilvēku tirdzniecības tendences, novērtētu pret tirdzniecību vērstu pasākumu rezultātus un regulāri ziņotu atbilstīgām valstu iestādēm.
- (18) Tā kā dalībvalstis vienas pašas nevar pienācīgi sasniegt šīs direktīvas mērķi, proti, cīnīties pret cilvēku tirdzniecību, un rīcības mēroga un ietekmes dēļ minēto mērķi var

²² OV L 126, 30.6.2009., 24. lpp.

labāk sasniegt Eiropas Savienības līmenī, ES var pieņemt pasākumus saskaņā ar subsidiaritātes principu, kā minēts Līguma par Eiropas Savienību 3. un 5. pantā. Saskaņā ar pēdējā minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šī direktīva nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs minētā mērķa sasniegšanai.

- (19) Šajā direktīvā tiek ievērotas pamattiesības un principi, kas jo īpaši atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, konkrēti, cilvēka cieņa, verdzības, piespiedu darba un cilvēku tirdzniecības aizliegums, spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas aizliegums, bērnu tiesības, tiesības uz brīvību un drošību, vārda un informācijas brīvība, personas datu aizsardzība, tiesības uz efektīvu tiesībsardzību un taisnīgu tiesu, un tiesiskuma un noziedzīgo nodarījumu un sodu samērīguma princips. Jo īpaši šis direktīvas mērķis ir nodrošināt šo tiesību un principu pilnīgu ievērošanu, un tā ir atbilstīgi jāīsteno.
- (20) [Saskaņā ar 1., 2., 3. un 4. pantu Protokolā (Nr. 21) par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Apvienotā Karaliste un Īrija ir paziņojušas savu vēlmi piedalīties šīs direktīvas pieņemšanā un piemērošanā] VAI [Neskarot 4. pantu Protokolā (Nr. 21) par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Apvienotā Karaliste un Īrija nepiedalīsies šīs direktīvas pieņemšanā, tā nebūs tām saistoša un nebūs jāpiemēro]. Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā (Nr. 22) par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Dānija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā, un tādēļ šī direktīva nav tai saistoša un nav jāpiemēro.

IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants **Priekšmets**

Šīs direktīvas mērķis ir paredzēt noteikumu minimumu noziedzīgu nodarījumu un sankciju definēšanai cilvēku tirdzniecības jomā. Tās mērķis ir arī ieviest vienotus noteikumus, lai pastiprinātu šādu nodarījumu novēršanu un cietušo aizsardzību.

2. pants **Nodarījumi, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību**

1. Dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka ir sodāmas šādas tīšas darbības.

Ekspluatācijas nolūkā izdarīta personas vervēšana, pārvadāšana, nodošana, izmitināšana vai saņemšana, tostarp kontroles pār šo personu maiņa vai nodošana, lietojot draudus vai spēku, vai citā veidā piespiežot, aizvedot ar viltu, krāpjot, maldinot, ļaunprātīgas izmantojot varu vai personas neaizsargātības stāvokli vai dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu, kura kontrolē citu personu.
2. Neaizsargātības stāvoklis ir tad, ja personai nav citas īstas vai pieņemamas izvēles, kā vien pakļauties attiecīgai ļaunprātīgajai izmantošanai.

3. Eksploatācija ietver, kā minimums, personu iesaistīšanu prostitūcijā vai citus seksuālās izmantošanas veidus, piespiešanu veikt darbu vai sniegt pakalpojumus, tostarp ubagošanu, turēšanu verdzībā vai darbības, kas līdzinās turēšanai verdzībā, kalpībā, izmantošanu noziedzīgās darbībās vai orgānu izņemšanu.
4. Cilvēku tirdzniecībā cietušā piekrišana iecerētajai vai reālajai eksploatācijai netiek ņemta vērā, ja lietots kāds no 1. punktā minētajiem līdzekļiem.
5. Ja darbības, kas minētas 1. punktā, attiecas uz bērnu, tās atzīstamas par cilvēku tirdzniecību un ir sodāmas arī tad, ja neviens no 1. punktā minētajiem līdzekļiem nav lietots.
6. Šajā direktīvā "bērns" ir ikviena persona, kas jaunāka par 18 gadiem.

3. pants

Kūdišana, sekmēšana, atbalstīšana un mēģinājums

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka ir sodāma kūdišana, sekmēšana, atbalstīšana vai mēģinājums izdarīt 2. pantā minētos nodarījumus.

4. pants

Sodi

1. Dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par 2. pantā minēto nodarījumu paredzētais maksimālais sods ir brīvības atņemšana vismaz uz pieciem gadiem.
2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka par 2. pantā minēto nodarījumu paredzētais maksimālais sods ir brīvības atņemšana vismaz uz desmit gadiem, ja tas izdarīts šādos apstākļos:
 - a) nodarījumu ir izdarījusi valsts amatpersona saistībā ar savu dienesta pienākumu veikšanu;
 - b) nodarījums izdarīts pret cietušo, kas ir īpaši neaizsargāts; šīs direktīvas kontekstā par īpaši neaizsargātām personām uzskata vismaz cietušus bērnus un pieaugušos, kas nozieguma izdarīšanas brīdī bijuši īpaši neaizsargāti grūtniecības, veselības stāvokļa vai invaliditātes dēļ;
 - c) nodarījums izdarīts noziedzīgas organizācijas ietvaros Pamatlēmuma 2008/841/TI nozīmē²³;
 - d) ar nodarījumu tīši vai rupjas neuzmanības dēļ ir apdraudēta cietušā dzīvība;
 - e) nodarījums izdarīts īpaši vardarbīgi vai ir radījis cietušajam īpaši smagu kaitējumu.

²³ OV L 300, 11.11.2008., 42. lpp.

3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka 3. pantā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem piemēro reālus, samērīgus un preventīvus sodus, kas var būt saistīti ar nodošanas procedūru.

5. pants

Juridisko personu atbildība

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka juridiskās personas var saukt pie atbildības par 2. līdz 3. pantā minētajiem nodarījumiem, ko to labā, darbojoties individuāli vai kā juridiskas personas institūcijas locekle, izdarījusi kāda persona, kura veic šīs juridiskās personas vadības pienākumus, pamatojoties uz:
 - a) tiesībām pārstāvēt juridisko personu vai
 - b) pilnvarām pieņemt lēmumus juridiskās personas vārdā, vai
 - c) pilnvarām veikt juridiskās personas iekšēju kontroli.
2. Dalībvalstis arī nodrošina, ka juridisku personu var saukt pie atbildības gadījumos, kad 1. punktā minētās personas uzraudzības vai kontroles trūkums ir darījis iespējamu to, ka noziedzīgos nodarījumus, kas minēti 2. un 3. pantā, šīs juridiskās personas labā veic persona, kas ir tās pakļautībā.
3. Juridiskas personas atbildība saskaņā ar 1. un 2. punktu neizslēdz kriminālizmeklēšanu pret fiziskām personām, kas ir 2. un 3. pantā minēto noziedzīgo nodarījumu izdarītāji, uzkūditāji vai atbalstītāji.
4. Šajā direktīvā juridiska persona ir ikviens subjekts, kam ir juridiskas personas statuss atbilstīgi piemērojamajām tiesībām, izņemot valstis vai citus publisko tiesību subjektus, kas īsteno valsts varu, un starptautiskās sabiedriskās organizācijas.

6. pants

Sankcijas juridiskām personām

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka juridiskai personai, kuru sauc pie atbildības saskaņā ar 5. panta 1. un 2. punktu, var piemērot efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas, kas ietver naudas sodu kā kriminālsodu vai cita veida sodu, un var ietvert citas sankcijas, piemēram:
 - a) tiesību uz valsts pabalstu vai atbalstu atņemšanu;
 - b) īslaicīgu vai pastāvīgu aizliegumu veikt komercdarbību;
 - c) pakļaušanu tiesas uzraudzībai;
 - d) likvidēšanu tiesas ceļā;
 - e) pagaidu vai pastāvīgu to iestāžu slēgšanu, kas izmantotas nodarījuma izdarīšanā.

7. pants

Cietušo atbrīvošana no kriminālatbildības un sankciju nepiemērošana

Dalībvalstis atbilstīgi savas tieslietu sistēmas pamatprincipiem paredz iespēju, ka cilvēku tirdzniecībā cietušos nesauc pie kriminālatbildības un tiem nepiemēro sodus par iesaistīšanos noziedzīgās darbībās, kuru piespiedu izdarīšana ir tiešas sekas tam, ka viņi bijusi pakļauti jebkurai no 2. pantā minētajām darbībām.

8. pants

Izmeklēšana un saukšana pie kriminālatbildības

1. Dalībvalstis nodrošina to, ka izmeklēšana vai saukšana pie kriminālatbildības par noziedzīgiem nodarījumiem, kas minēti 2. un 3. pantā, nav atkarīga no nodarījumā cietušā iesnieguma vai izvirzītās apsūdzības un ka kriminālprocesu var turpināt arī tad, ja cietušais atsauc savu paziņojumu.
2. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai saukšanu pie kriminālatbildības par 2. un 3. pantā minēto noziedzīgo nodarījumu varētu veikt pietiekamu laika periodu pēc tam, kad cietušais ir sasniedzis pilngadību.
3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personas, nodaļas vai dienesti, kas ir atbildīgi par 2. un 3. pantā minēto noziedzīgo nodarījumu izmeklēšanu vai saukšanu pie kriminālatbildības, ir attiecīgi apmācīti.
4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personām, nodaļām un dienestiem, kas ir atbildīgi par 2. un 3. pantā minēto nodarījumu izmeklēšanu vai saukšanu pie kriminālatbildības, ir pieejami tādi efektīvi izmeklēšanas līdzekļi, ko izmanto organizētās noziedzības lietās vai citu smagu noziegumu lietās.

9. pants

Jurisdikcija

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai noteiktu savu jurisdikciju attiecībā uz nodarījumiem, kas minēti 2. un 3. pantā, ja:
 - a) nodarījums ir pilnīgi vai daļēji izdarīts tās teritorijā; vai
 - b) nodarījuma izdarītājs ir tās valstspiederīgais vai tās teritorijā ir viņa pastāvīgā dzīvesvieta; vai
 - c) nodarījums ir izdarīts pret tās valstspiederīgo vai personu, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir tās teritorijā; vai
 - d) nodarījums ir izdarīts tādas juridiskas personas labā, kas dibināta attiecīgās dalībvalsts teritorijā.
2. Dalībvalsts var nolemt, ka tad, ja attiecīgais nodarījums ir izdarīts ārpus tās teritorijas, tā nepiemēros 1. punkta c) apakšpunktā un 1. punkta d) apakšpunktā paredzētos jurisdikcijas noteikumus vai piemēros tos tikai īpašos gadījumos vai apstākļos.

3. Lai sauktu pie kriminālatbildības par 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem, kas izdarīti ārpus attiecīgās dalībvalsts teritorijas, attiecībā uz 1. punkta b) apakšpunktu dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tās jurisdikcijas noteikšana nav atkarīga no nosacījuma, ka
 - a) darbības ir noziedzīgi nodarījumi tur, kur tās tiek izdarītas, vai
 - b) ka saukšanu pie kriminālatbildības var sākt tikai pēc tam, kad cietušais iesniedzis iesniegumu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas vietā vai kad ir cēlusi apsūdzību valsts, kurā noziedzīgais nodarījums tika izdarīts.
4. Dalībvalstis attiecīgi informē Komisiju, ja tās nolemj piemērot 2. punktu, vajadzības gadījumā norādot īpašos gadījumus vai apstākļus, kuros lēmumu piemēro.

10. pants

Palīdzība un atbalsts cilvēku tirdzniecībā cietušajiem

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka cietušajiem tiek sniegta palīdzība un atbalsts pirms kriminālprocesa, tā laikā un attiecīgu laiku pēc tā, lai šīs personas varētu īstenot tiesības, kas paredzētas 2001. gada 15. marta Pamatlēmumā 2001/220/TI par cietušo statusu kriminālprocesā, kā arī šajā direktīvā.
2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personai sniedz palīdzību un atbalstu, tiklīdz kompetentajām iestādēm ir norādes, ka pret to varētu būt izdarīts 2. un 3. pantā minētais nodarījums.
3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka palīdzību un atbalstu sniedz neatkarīgi no tā, vai šī persona vēlas būt par liecinieku.
4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai izveidotu atbilstīgus mehānismus, ar kuriem agrīni identificētu cietušos un sniegtu tiem palīdzību, sadarbojoties ar attiecīgām atbalsta organizācijām.
5. Palīdzības un atbalsta pasākumus, kas minēti 2. punktā, sniedz informēti un ar savstarpēju piekrišanu, un tie ietver vismaz tādu dzīves līmeni, kas var nodrošināt cietušā iztikas līdzekļus, nodrošinot viņiem pienācīgu un drošu izmitināšanu un materiālo palīdzību, kā arī nepieciešamo medicīnisko aprūpi, tostarp psiholoģisko palīdzību, konsultācijas un informāciju viņiem saprotamā valodā, kā arī attiecīgā gadījumā rakstveida un mutiskās tulkošanas pakalpojumus un tiesības bērniem iegūt izglītību. Dalībvalstis rūpējas par cietušajiem, kuriem ir īpašas vajadzības.

11. pants

Cilvēku tirdzniecībā cietušo aizsardzība kriminālizmeklēšanā un tiesas procesā

1. Šajā pantā minētos aizsardzības pasākumus piemēro papildus tiesībām, kas izklāstītas Pamatlēmumā 2001/220/TI.
2. Dalībvalstis nodrošina, lai cilvēku tirdzniecībā cietušajiem būtu piekļuve bezmaksas juridiskām konsultācijām un juridiskajai pārstāvībai, tostarp kompensācijas pieprasīšanas nolūkos. Ja cietušajam nav pietiekamu finanšu līdzekļu, juridiskai

pārstāvībai jābūt bez maksas. Šis punkts neskar 14. panta 2. punkta piemērošanu, ja cietušais ir bērns.

3. Neskarot tiesības uz aizstāvību, dalībvalstis saskaņā ar saviem tiesību sistēmas pamatprincipiem un attiecīgos apstākļos paredz iespēju, ka netiek atklāta tā cilvēku tirdzniecībā cietušā identitāte, kas sniedz liecību.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka cilvēku tirdzniecībā cietušie saņem piemērotu aizsardzību, pamatojoties uz individuālu riska novērtējumu, *inter alia* saņemot piekļuvi liecinieku aizsardzības programmām vai vajadzības gadījumā citiem līdzīgiem pasākumiem saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto pamatojumu vai procedūrām.
5. Neskarot tiesības uz aizstāvību un saskaņā ar kompetentu iestāžu veiktu individuālu cietušā personisko apstākļu izvērtējumu dalībvalstis nodrošina, ka cilvēku tirdzniecībā cietušie saņem īpašu aprūpi, lai nepieļautu to, ka viņi atkārtoti kļūst par kādā noziedzīgā nodarījumā cietušajiem, saskaņā ar valsts tiesību aktos definētu pamatojumu, kā arī saskaņā ar tiesiskās diskrecijas noteikumiem, praksi vai nostādņēm, cik vien iespējams, izvairoties no:
 - a) nevajadzīgi atkārtotas iztaujāšanas izmeklēšanā, kriminālvajāšanas laikā un tiesas procesā;
 - b) cietušā vizuālā kontakta ar noziedzīgā nodarījuma izdarītājiem, tostarp liecības sniegšanas laikā, piemēram, iztaujāšanās vai konfrontējošā nopratināšanās, izmantojot atbilstīgus līdzekļus, tostarp atbilstošas komunikāciju tehnoloģijas;
 - c) liecības sniegšanas atklātā tiesas sēdē;
 - d) nevajadzīgas iztaujāšanas par privāto dzīvi.

12. pants

Vispārēji noteikumi par palīdzības, atbalsta un aizsardzības pasākumiem cilvēku tirdzniecībā cietušajiem bērniem

1. Cilvēku tirdzniecībā cietušajiem bērniem nodrošina palīdzību, atbalstu un aizsardzību, ņemot vērā bērna intereses.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka gadījumos, kad pastāv neskaidrības par cilvēku tirdzniecībai pakļautas personas vecumu un ir iemesls domāt, ka šī persona ir bērns, minētā persona tiek uzskatīta par bērnu nolūkā saņemt tūlītēju piekļuvi aizsardzības, atbalsta un palīdzības pasākumiem saskaņā ar 13. un 14. pantu.

13. pants

Palīdzība un atbalsts cilvēku tirdzniecībā cietušiem bērniem

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka īpašie pasākumi cilvēku tirdzniecībā cietušu bērnu īstermiņa un ilgtermiņa aizsardzībai un atbalstam viņu fiziskās un psiholoģiski sociālās atveseļošanās laikā tiek īstenoti pēc katra cietušā bērna īpašo apstākļu individuālas izvērtēšanas, pienācīgi ņemot vērā bērna viedokli, vajadzības un bažas.

2. Ja tas ir vajadzīgs un iespējams, dalībvalstis veic pasākumus, lai nodrošinātu palīdzību un atbalstu cilvēku tirdzniecībā cietušā bērna ģimenei, ja ģimene uzturas dalībvalsts teritorijā. Konkrēti, ja tas ir vajadzīgs un iespējams, dalībvalstis attiecībā uz šīm ģimenēm piemēro 4. pantu Pamatlēmumā 2001/220/TI.
3. Šo pantu piemēro līdztekus 10. pantam.

14. pants

Cilvēku tirdzniecībā cietušo bērnu aizsardzība kriminālizmeklēšanā un tiesas procesā

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka tiesu iestādes kriminālizmeklēšanā un tiesas procesā cilvēku tirdzniecībā cietušajam bērnam saskaņā ar valsts tiesību aktiem piešķir īpašu pārstāvi gadījumos, kad vecāku tiesību turētājiem nav atļauts pārstāvēt bērnu interešu konflikta dēļ, kas pastāv starp viņiem un cietušo bērnu, vai ja bērns ir bez pavadoņa vai atšķirts no ģimenes.
2. Dalībvalstis nodrošina, lai cilvēku tirdzniecībā cietušajiem bērniem būtu tūlītēja piekļuve bezmaksas juridiskām konsultācijām un bezmaksas juridiskajai pārstāvībai, tostarp kompensācijas pieprasīšanas nolūkos.
3. Neskarot tiesības uz aizstāvību, dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka kriminālprocesā par jebkuru no 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem:
 - a) cietušā bērna uzklauššana tiek veikta, nepieļaujot nepamatotus kavējumus, pēc tam, kad fakti ir paziņoti kompetentajām iestādēm;
 - b) cietušo bērnu uzklauššana vajadzības gadījumā notiek šim nolūkam paredzētās vai pielāgotās telpās;
 - c) vajadzības gadījumā cietušos bērnus uzklausa īpaši mācīti speciālisti, vai arī tas notiek šādu speciālistu vadībā;
 - d) ja tas ir iespējams un vajadzīgs, cietušos bērnus vienmēr uzklausa vienas un tās pašas personas;
 - e) uzklauššanu skaits ir pēc iespējas ierobežots, un tās veic tikai tad, ja kriminālprocesā tās ir obligāti vajadzīgas;
 - f) cietušo bērnu var pavadīt viņa likumīgs pārstāvis vai, attiecīgā gadījumā, viņa izraudzīts pieaugušais, ja vien attiecībā uz šo personu nav pieņemts pamatots lēmums par pretējo.
4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka 2. un 3. punktā minēto nodarījumu kriminālizmeklēšanā cietušā bērna vai - attiecīgā gadījumā - bērna kā liecinieka uzklauššanu var ierakstīt videolentē un ka šos videoierakstus var izmantot kā pierādījumus kriminālprocesā tiesā saskaņā ar šīs valsts tiesību aktu noteikumiem.
5. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka kriminālprocesā, kas attiecas uz 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem

- a) lietu izskata slēgtā tiesas sēdē;
 - b) cietušā bērna lietu tiesas zālē var izskatīt bez viņa klātbūtnes, proti, izmantojot piemērotu komunikāciju tehnoloģiju.
6. Papildus 11. pantam piemēro 1., 3., 4. un 5. pantu.

15. pants

Preventīvi pasākumi

1. Dalībvalsts veic atbilstošus pasākumus, lai panāktu, ka samazinās pieprasījums, kas veicina visu veidu ekspluatāciju saistībā ar cilvēku tirdzniecību.
2. Dalībvalstis veic tādus atbilstošus pasākumus kā informēšanas un informētības veicināšanas kampaņas, pētniecības un izglītības programmas - vajadzības gadījumā sadarbībā ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām -, lai veicinātu informētību un samazinātu risku, ka cilvēki, it īpaši bērni, varētu kļūt par cietušajiem cilvēku tirdzniecībā.
3. Dalībvalstis veicina regulāras mācības amatpersonām, tostarp ierindas policistiem, robežsargiem, darba inspektoriem, veselības aprūpes personālam un konsulārajiem darbiniekiem, kas varētu nonākt saskarē ar cietušajiem un potenciālajiem cietušajiem, lai viņi spētu identificēt cilvēku tirdzniecībā cietušos un potenciālos cietušos un strādāt ar viņiem.
4. Dalībvalstis apsver pasākumu īstenošanu, kas ir vajadzīgi, lai noteiktu, ka noziedzīgs nodarījums ir tādu pakalpojumu izmantošana, kas ir 2. pantā minētās ekspluatācijas objekts, zinot, ka šo pakalpojumu sniedzējs ir 2. pantā minētajā nodarījumā cietušais.

16. pants

Valstu ziņotāji vai līdzvērtīgi mehānismi

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai izveidotu valstu referentus vai citus līdzvērtīgus mehānismus. Šādu mehānismu uzdevumi cita starpā ir veikt cilvēku tirdzniecības tendenču izvērtējumu, novērtēt pret cilvēku tirdzniecību vērstu pasākumu rezultātus un sniegt ziņojumus attiecīgajām valstu iestādēm.

17. pants

Pamatlēmuma 2002/629/TI atcelšana

Neskarot dalībvalstu pienākumu attiecībā uz transponēšanas termiņu valstu tiesību aktos, ar šo tiek atcelts Pamatlēmums 2002/629/TI par cilvēku tirdzniecības apkarošanu.

Atsauces uz atcelto pamatlēmumu uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu.

18. pants
Transponēšana

1. Normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, dalībvalstīs stājas spēkā vēlākais līdz [DIVI GADI KOPŠ PIENĒMŠANAS]. Dalībvalstis tūlīt dara zināmus Komisijai minēto noteikumu tekstus, kā arī minēto noteikumu un šīs direktīvas atbilstības tabulu.
2. Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos iekļauj atsauci uz šo direktīvu vai šādu atsauci pievieno to oficiālai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.
3. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus savu tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

19. pants
Ziņojumu sniegšana

1. Līdz [četri gadi kopš pieņemšanas] un pēc tam reizi trijos gados Komisija sniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, tam pievienojot vajadzīgos priekšlikumus.
2. Dalībvalstis nosūta Komisijai visu informāciju, kas ir vajadzīga, lai sagatavotu 1. punktā minēto ziņojumu. Šajā informācijā iekļauj sīku to pasākumu aprakstu, ko piemēro saskaņā ar 8. pantu un 10. līdz 16. pantu, kā arī izdarītos apsvērumus par iespējamiem pasākumiem saskaņā ar 15. panta 4. punktu.

20. pants
Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā 20 dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

21. pants
Adresāti

Šī direktīva saskaņā ar Līgumiem ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē,

Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētājs

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs